

Công nghệ số và các phương tiện nghe - nhìn đại chúng đang có nhiều ảnh hưởng, tác động. Chúng thường bị đánh giá là tiêu cực đối với văn hoá đọc, cụ thể là với việc đọc sách (mang tính truyền thống). Đã có nhiều ý kiến xung quanh vấn đề này trên các diễn đàn, trên mạng xã hội. Phóng viên của Văn học và Tuổi trẻ đã có cuộc gặp gỡ với một “người đương thời” - người trong cuộc - nhà văn Nguyễn Nhật Ánh về vấn đề này.

Văn hoá đọc với nhà văn và độc giả trong thời đại công nghệ số

PV: Thưa nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, từ những tác phẩm đầu tiên như *Bàn có năm chỗ ngồi* (1987), *Cô gái đến từ hôm qua* (1989), *Chú bé rắc rối* (1989), *Thằng quý nhỏ* (1990),... rồi *Kính vạn hoa* (1995)..., đến *Tôi là Bê-tô* (2007), *Cho tôi xin một vé đi tuổi thơ* (2008), *Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh* (2010) và gần đây nhất với *Cây chuối non đi giày xanh* (2018), *Ra bờ suối ngắm hoa kèn hồng* (2022)... có lẽ không thể nhắc hết những tác phẩm đã để lại niềm yêu mến và say mê trong lòng độc giả trong 40 năm qua. Là một nhà văn đã tạo nên một niềm yêu thích đặc biệt với việc đọc của các độc giả trẻ, thậm chí dường như có hẳn một “văn hoá đọc” gắn liền với tác phẩm của Nguyễn Nhật Ánh, ông có suy nghĩ gì.

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh: Trong thời đại công nghệ số, thời gian dành cho việc đọc chắc chắn ít hơn. Một ngày vẫn chỉ có 24 tiếng đồng hồ, nhưng bây giờ chúng ta chỉ tiêu khoản thời gian đó cho nhiều thứ hơn. Giống như trước đây chúng ta chỉ dành tiền để mua sách, bây giờ phải san sẻ cho nhu cầu mua vé xem phim, xem ca nhạc, chơi game, học ngoại ngữ, tập thể thao, vào công viên giải trí,...

PV: Thưa nhà văn, như vậy sự thay đổi của văn hoá đọc có tác động như thế nào tới quá trình sáng tác của ông với vai trò là một nhà văn luôn nuôi dưỡng niềm đam mê đọc sách của các thế hệ độc giả trẻ tuổi?

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh: Tôi nghĩ những thay đổi đó có tác động nhất định đến nghề viết. Nhưng điều này lại đặt nổi lo lên vai nhà xuất bản và nhà phát hành nhiều hơn. Vì họ là những đơn vị trực tiếp đối diện với thương trường. Nhà văn ít lo nghĩ hơn, vì nhà văn sáng tác dựa vào hứng thú và đam mê. Chính lòng yêu nghề là điểm tựa của nhà văn. Nó là rào chắn tinh thần giúp cảm hứng sáng tác của nhà văn không bị xuyên thủng bởi những gì không thuộc về văn chương. Hơn nữa, tôi luôn vững tin rằng: dù thời gian dành cho sách ít đi, con người vẫn cần tới sách như một người bạn lớn. Thời đại công nghệ phát triển, có nhiều cánh cửa mở ra thế giới. Chúng ta, có thể thu lượm kiến thức bằng nhiều cách và từ nhiều nguồn khác nhau nhưng để làm giàu trí tưởng tượng và tặng cho tâm hồn những cuộc phiêu lưu kì thú, tôi nghĩ chỉ có sách mới làm được.

PV: Là một nhà văn đã có rất nhiều tác phẩm được chuyển thể thành phim và phim được chuyển thể từ tác phẩm văn học của ông cũng tạo nên một sức hút rất lớn, theo ông sức hút của những bộ phim chuyển thể và tác phẩm văn học có điều gì khác biệt?

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh: Về khía cạnh hình thức, chắc chắn là có khác. Vì đó là hai loại hình nghệ thuật khác nhau. Đạo diễn kể bằng hình ảnh câu chuyện mà nhà văn kể bằng con chữ. Về mặt thưởng thức, độc giả có thể đọc cuốn sách trong một giờ, một tuần hay một tháng, thậm chí có thể bỏ đi làm một việc gì đó giữa hai trang sách mà không bị ảnh hưởng gì. Khán giả xem phim thì khác. Họ phải tập trung theo dõi câu chuyện trong 90 phút

hoặc hơn, và không được để mắt tập trung nếu không muốn bị tụt cảm xúc và rơi ra khỏi câu chuyện. Để thu hút và thao túng khán giả trong một thời lượng eo hẹp, đạo diễn buộc phải chọn cách kể gọn ghẽ, chùng cất những gì tinh túy nhất, lược bỏ những yếu tố dàn trải trong tiểu thuyết. Cho dù như vậy, nếu đạo diễn vẫn giữ được hồn cốt của tác phẩm văn học, bảo tồn được thông điệp và tinh thần của cuốn sách thì sự khác biệt giữa hai thể loại sẽ giảm đến mức tối đa. Bởi vì sự cuốn hút của một cuốn sách hay một bộ phim về căn bản vẫn là chạm được vào cảm xúc của người đọc, người xem. Khi chinh phục được trái tim của người thưởng ngoạn, sự hoà điệu sẽ ngân lên, khi đó sự khác biệt giữa tác phẩm văn học và tác phẩm điện ảnh sẽ trở về mức thấp nhất. *Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh* và *Mắt biếc* phần nào đã làm được điều này.

PV: Nhà văn có điều gì muốn chia sẻ với bạn đọc trẻ về vấn đề văn hoá đọc trong thời đại công nghệ số?

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh: Bạn đọc trẻ tất nhiên vẫn phải tương thích với công nghệ số ngày càng phát triển, thậm chí chiếm vị trí trung tâm trong sinh hoạt hằng ngày của xã hội. Tóm lại, bạn đọc phải mặc và thích mặc chiếc áo của thời đại mình là điều không thể đảo ngược và không có lí do gì để đảo ngược. Tôi chỉ muốn nói, cho dù công nghệ phát triển đến mức nào thì sách vẫn đóng vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần của con người. Bởi, sách không chỉ để giải trí mà nó bồi đắp tâm thức văn hoá trong cộng đồng và trong mỗi cá nhân.

PV: Xin phép được hỏi nhà văn một câu nữa: Nếu có cỗ máy thời gian, có bao giờ nhà văn muốn quay trở lại thời kì - tác giả là người viết trong một thời đại thuần khiết mà văn tự và sách in là độc tôn?

Nhà văn Nguyễn Nhật Ánh: Chúng ta vẫn nên tuân theo dòng chảy tự nhiên. Tôi không muốn đi ngược lại quy luật phát triển và nhà văn được hưởng những biệt lệ. Tôi không muốn để người khác sống thay thời đại mình. Cạnh tranh với công nghệ giải trí là một thử thách đối với người viết, giúp nhà văn vượt lên chính mình. Điều đó đem lại lợi ích cho người viết và cho chính bạn đọc.

PV: Xin trân trọng cảm ơn nhà văn và kính chúc nhà văn sức khoẻ, rất mong đợi được tiếp tục đọc những tác phẩm thật đẹp dành cho các thế hệ độc giả của ông.

Hà Ngân thực hiện